LION QUEER

ZAMİRLER

Bilgilendirme Kitapçığı

ZAMİRLER.
BİLGİLENDİRME KİTAPÇIĞI

Galatasaray Üniversitesi Kuir Çalışmalar Kulübü

Zamirler Bilgilendirme Kitapçığı
Kasım 2022

Düzelti & Akademik Okuma
İdil Engindeniz

Yayına Hazırlayan
Kaan Doğanok
Tuana Seda Hürmen
Göktuğ Berber

İletişim
lionqueer@outlook.com
Ortaköy, Çırağan Cd. No:36,
34349 Beşiktaş/İstanbul,
Türkiye

Bu yayın derleme yazılardan oluşmakta olup
Galatasaray Üniversitesinin görüşlerini yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

I. ÖNSÖZ 2

II. GENEL OLARAK 3
a. İkili cinsiyet sistemi nedir ve neden bir sorun teşkil etmektedir? 3
b. (Toplumsal) Cinsiyet, atanmış cinsiyet ve cinsel yönelim arasındaki fark nedir? 4
c. Cinsiyet disforisi nedir? 8
d. Kişi zamirleri neden önemlidir? 10
e. Bir destekleyici (İngilizce: ally) olarak ne yapabilirim? 12

III. SIKÇA SORULAN SORULAR 14
a. Hata yaparsam ne olur? 14
b. Karşımdakinin zamirlerini bilmiyorsam ne yapmalıyım? 15
c. Birine zamirlerini sormak doğru mu? 16
d. Zamirler değişebilir mi? 17
e. Herkes zamir kullanıyor mu? 17

IV. İNGİLİZCEDE ZAMİRLER 18
a. Giriş 18
b. Cinsiyetlendirilmiş zamirler, cinsiyetten bağımsız zamirler ve yeni zamirlere örnekler 19

V. FRANSIZCADA ZAMİRLER 21
a. Cinsiyetsiz/nötr ve kapsayıcı dil 21
b. Yeni dil bilgisi 25

VI. SONSÖZ 29
VII. KAYNAKÇA 30

ÖNSÖZ

Merhaba!

Bizler Lion Queer olarak, kendimizin de daha çok bilgi sahibi olmak isteyeceği ve hakkında Türkçe kaynak bulmakta zorlandığımız kişi zamirleri konusunda farklı dillerdeki birkaç kaynağı derleyip Türkçeleştirdik. Bunu yapmamızın en önemli amacı, aradaki dil bariyerini kaldırarak kaynaklara erişimi artırmak ve böylece bu bilgilerin yayılmasını sağlamak.

Bu derlemede kişi zamirlerinin ve genel terimlerin ne olduğunu ve okulumuzda yaygın olarak kullanılan iki dilin (İngilizce ve Fransızca) kişi zamirlerini nasıl ele aldığını bulabilirsiniz. Kişi zamirleri konusu dinamik olduğundan çok fazla eski kaynak kullanmamaya özen gösterdik ve terimlerin çevirisinde Kaos GL'nin 2020'de yayınladığı "*LGBTİ+ Hakları Alanında Çeviri Sözlüğü*"nü kullandık. Derlemenin sonundaki kaynakçadan dilerseniz kullandığımız kaynakların orijinallerine ulaşabilirsiniz.

Umarız ki bizim gönüllü hazırladığımız bu derleme terimlere karşı olan yabancılığı azaltır ve hepimize bir katkısı olur. İyi okumalar dileriz!

Sevgi ve dayanışmayla,

Lion Queer

GENEL OLARAK

İkili cinsiyet sistemi nedir ve neden bir sorun teşkil etmektedir?

İkili cinsiyet sistemi, insanların sadece iki cinsiyete/beden cinsiyetine sahip olduğu inancına atıfta bulunur: dişil ve eril, kadın ve erkek. Bu inanç her yerde karşımıza çıkmakta: gramerde, umumi tuvaletlerde, resmi belgelerde, anketlerde, spor liglerinde ve giyim mağazalarında insanlardan sık sık kendilerini yalnızca bu iki olası seçenekten biri olarak tanımlamaları istenir. Ancak bu ikili cinsiyet sistemi, beden cinsiyetinin bilimsel gerçekliğini temel almaz. Bazı insanların biyolojik beden cinsiyet özellikleri bir veya diğer cinsiyet kategorisine sığarken herkesinki sığmaz; hem “eril” hem de “dişil” özelliklere sahip bedenleri olanlar, ya da ne XX ne de XY kromozomlarına sahip olanlar *interseks* olarak tanımlanır.

İkili cinsiyet sistemi toplumsal bir kurgu olmasına rağmen gerçek ve zararlı sonuçlar doğurur: interseks bebekler, rutin olarak görünüşlerini “normalleştirmek” adına tıbben gereksiz genital ameliyatlarına maruz bırakılırlar. Üstelik kişinin atanmış cinsiyetiyle* uyuşmayan cinsiyet kimliğini* ve cinsiyet ifadesini* tanıyamamak (translarda*, non-binarylerde* ve cinsiyet bozanlarda*) öz benliği ve kendini kabullenmeyi olumsuz yönde etkiler; hatta kişinin profesörlerden, tıbbi destekten ve nicelerinden yardım istemesini zorlaştırır.

Cinsiyet uyum pratikleri (1) ikili cinsiyet hakkındaki mitleri çoğaltmamayı ve (2) farklı cinsiyettekileri kabul etmeyi ve hoş karşılamayı amaçlar. Örneğin, “erkekler ve kadınlar” yerine “insanlar” kullanarak, “karşı cinsiyet” yerine “farklı cinsiyet” kullanarak ve “iki cinsiyet” yerine “her/herhangi cinsiyet” kullanarak dil aracılığıyla siz de bunu yapabilirsiniz.

*Tanımlara 5. ve 6. sayfalardan ulaşabilirsiniz.

(Toplumsal) Cinsiyet, atanmış cinsiyet ve cinsel yönelim arasındaki fark nedir?

-Biyolojik Cinsiyet (Beden Cinsiyeti) (isim): Birinin kadın, erkek veya interseks olarak sınıflandırılması için kullanılan kromozomlar, hormonlar ve anatomik özellikleri içeren tıbbi terimdir. Bu kullanımı daha çok "atanmış cinsiyet" terimi olarak görürüz.

-Cinsiyet İfadesi (isim): Birinin cinsiyetinin, kıyafet, tutumlar, sosyal davranışlar ve başka unsurların birleşimiyle dışavurumudur ve genellikle "dişillik" ve "erillik" üzerinden değerlendirilir.

-Cinsiyet Kimliği (isim): Birinin cinsiyetinin ve kendisini tanımlamasının içsel algısıdır.

-Cinsiyet Bozan (sıfat): Cinsiyet ifadesi, ikili cinsiyet sisteminin beklentilerine uymayandır.

-Na-ikili / Non-binary (sıfat): Cinsiyet kimliği; erkek veya kadın olmanın unsurlarıyla harmanlanmış, veya cinsiyeti ne kadın ne erkek olan, ya da kendisini hiçbir cinsiyetle tanımlamayandır.

-Trans (isim): (1) Toplumun belirlediği cinsiyet normlarını aşan kimlik çeşitliliğini tek çatı altında toplayan terimdir. (2) Atanmış cinsiyetine dayanarak kendisini tanımlaması "beklenilen" cinsiyet yerine başka bir cinsiyetle tanımlayandır.

-***Cinsel Yönelim (isim):*** Birinin bir başkasına karşı hissettiği cinsel, romantik, duygusal/ruhsal bağdır, genellikle kişiler arasındaki cinsiyet ilişkisine göre etiketlenir.

-***Mikro Saldırı (isim):*** Marjinalize edilmiş gruplara karşı önyargı oluşturan, açıkça veya gizlice (yapılmış), kasıtlı veya kasıtsız etkileşime veya davranışa denir. Mikro, etki anlamında "az" anlamına gelmez, daha çok bir gruba karşı açıkça yapılan önyargılı bir yorumundan ziyade birinin bir başkasına yaptığı etkileşimi tanımlar. Bu etkileşimler, özellikle zaman içinde, fiziksel ve psikolojik zararlara yol açabilir.

Unutmamak Gerekir Ki...

Cinsiyet, beden cinsiyeti ve cinsel yönelim birbirlerine bağlı olabilir ama bu unsurları kişinin kimliğini oluşturan farklı parçalar olarak görmek de önemlidir. Varsayımlar üstünden gidemeyiz; biri, cinsiyet ifadesinde kendisini eril şekilde tanıtıyorsa onun cinsiyet kimliğinin erkek olduğunu varsayamayız. Bu tarz kimliklerin ve ifadelerin durağan olmadığını ve kişilerin kendilerini tanımlamalarının zaman içinde değişebileceğini de unutmamak gerekir.

Cinsiyet Disforisi Nedir?

Cinsiyet disforisi, kişinin atanmış cinsiyetinin kendi cinsiyet kimliğiyle örtüşmediği zaman hissettiği sıkıntıdır. Her cinsiyet bozan, cinsiyet disforisi yaşayacak diye bir şey yoktur. Klinik olarak, ABD'deki ruh sağlığı hizmeti sağlayıcıları cinsiyet disforisini, transların beden uyum operasyonlarına ve hormon tedavisine ulaşmaları için hibe edilen sigorta taleplerinin karşılanma sürecinin bir parçası olarak teşhis ederler.

Bu durum, Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı'nın (İngilizce: The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, kısaca DSM) son çıkan yönlendirmesine uygundur, ama çok tartışmalı bir uygulamadır ve bütün cinsiyet kimliklerinin DSM'den "ruh sağlığı rahatsızlığı" kategorisinden çıkartılması için birçok savunuculuk faaliyeti yürütülmektedir*.

*Daha fazlasını buradan okuyabilirsiniz: https://www.thetaskforce.org/invalidating-transgender-identities-progress-and-trouble-in-the-dsm-5/

Kişiler cinsiyet disforisi duygularını tıbbi olmayan yollarla da ele alabilirler; isim/zamir değiştirerek, dış görünüşü ve cinsiyet ifadesini değiştirerek ya da insanlara kendilerini nasıl tanımladıklarını/nasıl tanımlanmak istediklerini söyleyerek. Cinsiyet disforisini deneyimleyenlerin yüksek oranda ruh sağlığı hastalıklarına sahip olma riskleri vardır; ancak, araştırmalar yüksek risklerin asıl kökeninin transların maruz kaldığı “lekeleme” ve toplumsal dışlanma olduğunu; trans olmanın kendi içinde bir ruh sağlığı rahatsızlığı veya ruh sağlığı rahatsızlığının nedeni olmadığını ortaya koymaktadır. Kapsamlı bir kampüs ortamı yaratmak, non-binarylerin ve transların refahını desteklemek için yapılacak en önemli şeylerden biridir.

Güç dengesizliği, disforik düşünceyi artırabilir. Örneğin eğitimciler trans öğrencileri yok saydığında, onlara cinsiyet atadığında ya da onları desteklemediğinde bu durum eğitimcilerle (genellikle öğrencileri tarafından otoriter bir figür olarak görüldükleri için) öğrenci arasında bulunan güç dengesi yüzünden disforik hislerin artmasına neden olabilir.

Kişi Zamirleri Neden Önemlidir?

Zamirler, bize nasıl hitap edilmesini istediğimizi gösterir. Türkçede, üçüncü tekil kişi zamirleri kişinin cinsiyetinin ne olduğunu açıkça belirtmese de Fransızca ve İngilizce gibi farklı dillerde kişi zamirleri bu görevi de görür. Dolayısıyla, size yabancı gelse bile, birine nasıl hitap etmek gerektiğini öğrenmek için zaman ayırmak basit bir saygı göstergesidir. Bir kişiye atıfta bulunmak için doğru zamirleri kullanmak, yakınlık kurmanın, onlara saygı göstermenin ve kendilerini onaylamalarına yardımcı olmanın en kolay yollarından biri olabilir. Öte yandan, bir kişiye atıfta bulunmak için yanlış zamirleri kullanmak, kazara veya kasıtsız olsa bile aslında oldukça zararlı olabilir.

Not: Zamirler ≠ Toplumsal Cinsiyet

Translar, non-binaryler ve/veya cinsiyet bozanlar sık sık cinsiyet atamaya (kendilerini tanımlamadıkları cinsiyetle tanımlanmak) maruz kalırlar, ki bu da oldukça zararlıdır. Cinsiyet atama, belirgin bir rahatsızlığın, dikkat dağınıklığının ve hatta ciddi fiziksel ve finansal risklerin kaynağı olabilir. Uzun zamanlı cinsiyet atama, mütemadiyen cinsiyet atanmış kişide travma tepkisine ve cinsiyet disforisine neden olabilir.

Zamirleri başkalarıyla paylaşmak, kişilerin adlarından veya dış görünüşlerinden yola çıkarak varsayımlar üretmektense kişi zamirlerini sormanın normalleştirilmesine olanak sağlar. Ayrıca natranslar (yani kendisini doğumda atanmış cinsiyetiyle tanımlayan) için topluluğumuzdaki transları, non-binaryleri ve cinsiyet bozanları desteklemenin bir yoludur.

Avusturalya'daki en büyük LGBTİQ+ sivil toplum kuruluşlarından biri olan ACON Pride Training'in düşüncelerini merak ediyorsanız izleyebilirsiniz: https://youtu.be/IoNSJ4Tj_1Y

Bir Destekleyici (İngilizce: ally) Olarak Ne Yapabilirim?

Artık temel bilgileri öğrendiğinize göre mümkün olan yerlerde doğru zamirleri kullanmaya çalışabilirsiniz!

Desteğinizi göstermenin denenmiş ve doğru bir yöntemi, insanlara her zaman kendilerini nasıl tanımladıklarını ve kendilerini tanımlamak için hangi zamirleri kullandıklarını sormaktır. Bazı insanlar, aile üyeleri veya arkadaşları gibi kimselerin yanında yeni zamirlerini açıkça kullanmayabilir, bu nedenle ortamı gözlemleyin ve kimseyi dışlamadığınızdan emin olun; hatta mümkünse özel olarak sorun. Birinin zamirlerinden emin değilseniz ve o anda sormak uygun görünmüyorsa, ona adıyla hitap ederek zamirleri kullanmaktan kaçının.

LGBTİ+ topluluğuna desteğinizi göstermenin bir başka harika yolu da zamirlerinizi iş yerinizde veya işle ilgili çeşitli ortamlarda bir şekilde sergilemektir. Bu, doğru zamir kullanımını ciddiye aldığınızı gösterir ve ayrıca müşterilerinizi sizin ve kurumunuzun yanında kendileri olma konusunda daha özgüvenli olmaya teşvik eder. Ayrıca zamirlerin normalleştirilmesine de yardımcı olur. İşte zamirlerinizi ekleyebileceğiniz bazı yerler:

- İsim etiketleri
- E-posta imzası
- Sosyal medya profilleri, örneğin Instagram biyografileri
- Görüntülü aramalar
- Kartvizitler
- Tanıtımlar
- Formlar

SIKÇA SORULAN SORULAR

Hata Yaparsam Ne Olur?

Birine hitap etmek için yanlış zamirleri kullanmak, kazara veya kasıtsız olsa bile aslında oldukça zararlı olabilir.

Cinsiyet atama, bir kişi hakkında veya bir kişiye yönelik olarak yanlışlıkla veya kasıtlı olarak yanlış zamirlerin kullanılmasını tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Bu bir kaza olarak gerçekleşebilir ve sorun değildir. Hatalar meydana geldiğinde, hata için özür dilemeniz gerektiğini bilmek önemlidir, ancak bunu büyük bir mesele haline getirmemeye çalışın. Elinizden gelenin en iyisini yapmaya devam edin.

Unutmayın! Pratik yapmak mükemmelleştirir. Bu nedenle, konuşurken kullanmaya alışık olmadığınız zamirleri kullanan birini tanıyorsanız, kafanızda zamir kullanımı pratiği yapmayı deneyin. Bu, bir dahaki sefere onlara hitap ederken işinizi kolaylaştıracaktır.

Karşımdakinin Zamirlerini Bilmiyorsam Ne Yapmalıyım?

İnsanlara her zaman kendilerini nasıl tanımladıklarını ve kendilerini tanımlamak için hangi ifadeleri kullandıklarını sormayı unutmayın. Bazı insanlar, bazı aile üyeleri veya arkadaşlar gibi kimselerin yanında kendilerini tanımlamak için kullandıkları ifadeleri açıkça dile getiremeyebilirler. Bu nedenle kontrol edin ve kimseyi 'dışarıda bırakmadığınızdan' emin olun.

Bazı kişiler cinsiyet zamiri yerine sadece ilk isimlerini kullanarak tanımlanmayı tercih edebilir. İnsanlara nasıl tanımlanmak istediklerini doğrudan sorabiliriz, örneğin "Hangi zamirleri kullanıyorsunuz?"

Herkesin onuruna saygı göstererek, zamirleri kullanma veya kullanmama konusundaki isteklerine saygı gösterebiliriz.

Birine Zamirlerini Sormak Doğru Mu?

Evet! Birinin zamirlerini sormak sorun değildir, ancak rahatsızlığı azaltmak için mümkün olduğunca özel olarak sorun. Bir kişinin zamirlerinden emin değilseniz ve o anda sormak uygun görünmüyorsa, o zaman ona adıyla hitap edin.

Bazı kişiler kendilerine sadece isimleriyle hitap edilmesini isteyebilir, zamirlerini paylaşmak istemeyebilir veya birden fazla zamir seti kullanabilir ya da belirli bağlamlarda sadece belirli zamirleri kullanabilir. Bu nedenle insanlara nasıl tanımlanmak istediklerini doğrudan sormamız gerekir.

Kendi zamirlerinizi paylaşmak, insanların size nasıl hitap edilmesini istediğinizi bilmelerini sağlayarak yardımcı olabilir ve ayrıca zamirleri paylaşmanın sorun olmadığı bir alan yaratır ve paylaşarak başkalarını da zamirlerini sizinle paylaşmaya davet edersiniz.

Zamirler Değişebilir Mi?

Evet! Birinin kullandığı zamirler her an değişebilir. Bu nedenle, birinin zamirlerini kullanmaya başlamadan önce hangi zamirleri kullandığını kontrol etmeyi alışkanlık haline getirmek iyidir. İnsanların zamirlerine saygı duymak önemlidir. Birinin zamirlerinin ne olduğunu her zaman ona bakarak bilemezsiniz. Birine zamirlerini sormak ve doğru şekilde kullanmak, onun cinsiyet kimliğine saygı duyduğunuzu göstermenin en temel yollarından biridir.

Herkes Zamir Kullanıyor Mu?

Çoğu insanın kişisel zamirleri vardır. "he/she/they/il/elle/ielle" ya da başka bir zamir kullanıp kullanmamaları o kişinin cinsiyet kimliğine bağlı olabilir. Bununla birlikte, herhangi bir zamir kullanmayan ve kendilerine atıfta bulunmak için her zaman isimlerini kullanmanızı isteyen insanlar da vardır. İnsanların neyle rahat ettiklerini görmek için her zaman bunu onlara sormayı unutmayın.

İNGİLİZCEDE ZAMİRLER

Giriş

İngilizcede zamirler genellikle 'cinsiyetli' ya da 'cinsiyetten bağımsız' olmalarına göre gruplandırılır.

Tekil cinsiyetten bağımsız zamirler (örn: they (onlar/onları)) yalnızca dil bilgisi açısından doğru olmakla kalmaz, aynı zamanda yüzyıllardır kullanılmaktadır. Cinsiyet ayrımı gözetmeyen zamirler ayrıca hangi zamirleri kullandıklarını öğrenene kadar birine atıfta bulunmanın kibar ve kolay bir yoludur.

Daha fazlasını buradan okuyabilirsiniz: https://nonbinary.miraheze.org/wiki/English_neutral_pronouns

Cinsiyetlendirilmiş Zamirler, Cinsiyetten Bağımsız Zamirler ve Yeni Zamirlere Örnekler

Bazı insanlar yeni zamirleri alternatif bir cinsiyet ayrımı gözetmeyen zamir seti olarak kullanmayı tercih eder. Bunun nedeni şu olabilir:

· Tekil "onlar"ın çoğul "onlar" ile karıştırılmasını önlemek isteyebilirler.

Merriam-Webster sözlüğünün "onlar" kelimesini sadece birini tanımlamak için kullandığını da belirtmek gerekir. https://www.merriam-webster.com/dictionary/they

· Yeni zamirler kendileri veya cinsiyetleri hakkında bir şey anlatır.

· Standart zamir seçeneklerinden herhangi biri yerine yeni zamirleri kullanırken kendilerini daha rahat hissederler.

Yeni zamirler, kullanıldıkları dilde resmi olarak tanınmayan, tipik olarak cinsiyetten bağımsız bir zamir seti olmak amacıyla oluşturulan herhangi bir tekil üçüncü şahıs zamir setidir.

Açıklayıcı Tablo (ACON Pride Training'den alınmıştır):

	SUBJECT	OBJECT	POSSESSIVE	PRONUNCIATION	
GENDERED	she	her	hers	shee, her, herz	
	he	him	his	hee, him, hiz	
GENDER-NEUTRAL	they	them	theirs	thā, them, therz	
	ze	hir	hirs	zhee, here, heres	NEO-PRONOUNS
	ze	zir	zirs	zhee, zhere, zheres	
	xe	xem	xyrs	zhee, zhem, zheres	

FRANSIZCADA ZAMİRLER

Cinsiyetsiz/Nötr ve Kapsayıcı Dil

Fransızca dil bilgisi kurallarında iki ana ekol vardır: herhangi bir cinsiyete atıfta bulunmayan nötr ve tüm cinsiyetleri temsil etmeye çalışan kapsayıcı. Nötr sadece non-binaryleri temsil etmek için kullanılabilirken kapsayıcı, herhangi bir cinsiyetten birini veya farklı cinsiyet kimliklerine sahip kişilerden oluşan bir grubu temsil edebilir.

Herkesin temsil edilmesine olanak tanıdığı için esas olarak kapsayıcı dil bilgisi kurallarını kullansak da şeffaflık ve temsiliyet adına bu derlemede her iki ekolü de göstermeyi tercih ediyoruz. Ancak, metni daha karmaşık hâle getirmemek için sadece kapsayıcı dil bilgisine dair örnekler vereceğiz.

Dili nötr veya kapsayıcı hâle getirmek için çeşitli yöntemler vardır:

***Dişilleştirme**
Amaç, Fransızcada nötr olanın kendiliğinden erilleştirilmesine karşı çıkmaktır.

***Duble (doublet) yoluyla**
Yazıda, episen olarak bilinen özel karakterler genellikle bir kelimenin eril versiyonu ile dişil karşılığı arasındaki farkı belirtmek için kullanılır.

Orta nokta hızla popülerlik kazandığı için bu belgede kullanılmıştır.

Tire (-), nokta (.) veya kesme işareti (') gibi diğer bazı karakterler de kullanılır. Bazı kişiler büyük harf de kullanırlar.

Bu çeşitli varyasyonlara örnekler:
intéressé·e (sf. ilgili)
intéressé-e (sf. ilgili)
intéressé.e (sf. ilgili)
intéressé’e (sf. ilgili)
intéresséE (sf. ilgili)

Kapsayıcılık adına episen kullanımlarında parantezlerden kaçınılmalıdır. Herhangi bir kimlik tanımlayıcısının parantez içinde kullanımı, temsil edilen o cinsiyetin o kadar da önemli olmadığını ima etme tehlikesi taşımaktadır. Aynı şey eğik çizgi için de geçerlidir.

***Episen yazı**
Hakkında konuşulan kişinin cinsiyetine atıfta bulunmaz.

Episen kelimeler
Bazı kelimelerin değiştirilmesine gerek yoktur çünkü eril veya dişil olmalarına bakılmaksızın zaten aynı şekilde yazılır. Bu kelimelerin değiştirilmesine gerek yoktur.

Örnekler:
İsimler: journaliste (gazeteci), juge (yargıç), bénévole (gönüllü), vb.
Sıfatlar: rapide (hızlı), rouge (kırmızı), romantique (romantik), vb.

Episen dizim/formül

Bazı formülasyonlar, bazı yollarla episen formülasyonlarına dönüştürülebilir.

Örneğin;

Eril (auditeurs) ya da dişil (auditrices) dinleyiciler demek yerine direkt dinleyiciler (auditoire) diyebilirsiniz.

Bayanlar/hanımefendiler (Mesdames), baylar/beyefendiler (Messieurs) yerine insanlar (les gens) diyebilirsiniz. Baba (père), anne (mère) yerine ebeveyn (parent) diyebilirsiniz.

Cinsiyetsiz kelime oluşturma konusunda daha fazla bilgi için almak Laval Üniversitesi ve Office québécois de la langue française'in kapsayıcı yazı yazma kılavuzuna* başvurabilirsiniz.

*Kılavuza buradan ulaşabilirsiniz: https://www.ulaval.ca/sites/default/files/EDI/Guide_redaction_inclusive_DC_UL.pdf

Yeni Dil Bilgisi

Yeni bir gramerin oluşturulması, non-binaryleri temsil etme ve Fransız dilini kapsayıcı hâle getirmek için uyarlama ihtiyacından kaynaklanmaktadır.

Bu derlemede sunulan kuralların Office québécois de la langue française'in resmi kurallarını temsil etmediğini, daha ziyade nötr veya kapsayıcı söylemlere izin vermek için ikili olmayan topluluklar tarafından önerilen kurallar ve neolojizmlerin bir koleksiyonunu temsil ettiğini belirtmek önemlidir. Bu kurallar, genel olarak diller gibi, zaman içinde değişime tabidir.

Bu kurallar bir ortamdan diğerine değişir, ancak Fransızca konuşan non-binary topluluklarda kullanılan ana isimleri aynı belgede toplamak istedik.

Daha çok S veya M sonlarını kullanan nötr dil bilgisinin aksine (ki bu genellikle Latince köklere geri götürür), kapsayıcı dil bilgisi daha çok X sonlarını kullanacaktır (genellikle kapsayıcılıkla eş anlamlıdır).

Örnek: Minyon (Mignonx)

İşte bu yeni dil bilgisinin nasıl kullanımına örnekler:

Şahıs zamirleri

Eril: o (il)
Dişil: o (elle)
Non-binary (İkili olmayan): o (iel), o (ielle), dönüşümlü zamirler, zamir kullanmama, vb.

Örnek: O (non-binary) bakkala gidiyor. (Iel s’en va à l’épicerie.)

Birçok ikili olmayan zamir vardır. Iel ve ielle bugün Québec'te en popüler olanlardır.

Tekil Özne Zamirleri
Eril: o (il)
Dişil: o (elle)
Nötr: o (ul, ol)
Non-binary (İkili olmayan): o (iel), o (ielle)
Örnek: O iş bulmaya gitti. (Iel est allé·e se trouver du travail.)

Çoğul Özne Zamirleri
Nötr: onlar (iels ou illes)
Örnek: Onlar düzenli egzersiz yapıyorlar. (Illes font de l’exercice régulièrement.)

Tekil Dolaylı Tümleç
Eril: ona (lui)
Dişil: ona (elle)
Nötr: ona (ille)
Kapsayıcı: ona (iel, ellui)

Çoğul Dolaylı Tümleç
Eril: onlara (eux)
Dişil: onlara (elles)
Nötr: onlara (eus)
Kapsayıcı: onlara (iels, elleux)

Örnek: Onunla görüşmeleri onlar içindi. (C’est pour elleux qu’iels ont discuté avec ellui.)

Aile Bağları

Akrabalığı temsil eden kelimeler genellikle cinsiyetlidir ve dişil ile eril arasında o kadar fark vardır ki, kapsayıcı bir isim bulmanın tek yolu bir neolojizm, yeni bir kelime yapmaktır.

Örnekler:

Erkek kardeş (frère), kız kardeş (sœur) yerine kardeş (frœur) diyebiliriz.

Amca/dayı (oncle), teyze/hala (tante) yerine ebeveyn kardeşi (tancle) diyebiliriz.

Vaftiz annesi (marraine), vaftiz babası (parrain) yerine vaftiz ebeveyni (parraine/marrain) diyebiliriz.

Erkek yeğen (neveu), kız yeğen (nièce) yerine yeğen (nevèce/niveu) diyebiliriz.

Erkek kuzen (cousin), kız kuzen (cousine) yerine kuzen (cousaine) diyebiliriz.

Baba (papa), anne (maman) yerine ebeveyn (mapa, baba, dada) diyebiliriz.

SONSÖZ

Tekrardan merhaba!

Derlemenin en başında, zamirlerin varlığını önceleyen ikili cinsiyet sisteminin ne olduğunu ve neden var olmaması gerektiğini tartıştık. Daha sonra cinsiyetle ilgili terimleri açıklayıp zamirlerin neden ve nasıl kullanıldığına değindik, bu esnada sıkça sorulan sorulara da cevap verdik. En sonunda da İngilizce ve Fransızca dillerindeki zamir kullanımlarını örneklendirerek açıkladık.

Önsözde de söylediğimiz gibi, zamirler dinamik bir konu olduğundan bu derlemedeki bilgiler zaman içinde değişebilir. Ancak yine de Türkçe kaynağa erişimimizin az olduğu bir konu hakkında gönüllü olarak çeviri yapıp sizlere ulaştırdığımız için mutluluk duyuyoruz.

Umuyoruz ki bu derlemeyi okumaktan keyif almışsınızdır ve aklınızda soru işareti olarak kalmış olan bazı konulara cevap verebilmişizdir. Görüşmek üzere!

Sevgi ve dayanışmayla,

Lion Queer

KAYNAKÇA

Çeviri Sözlüğü, Kaos GL Derneği, 2020, Ankara, https://kaosgldernegi.org/images/library/cevirisozlugu2020.pdf

Gender & Pronouns 101, Wheaton College Massachusetts, 2022, Norton, https://wheatoncollege.edu/about-wheaton-college/offices-services/office-for-institutional-equity-and-belonging/creating-a-gender-affirming-wheaton-a-guide/gender-pronouns-101/

Pronouns 101, ACON Pride Training, (n.d.), Sydney, https://www.pridetraining.org.au/pages/pronoun-page

Règles de grammaire neutre et inclusive, Divergenres, 2021, Québec, https://divergenres.org/wp-content/uploads/2021/04/guide-grammaireinclusive-final.pdf